

Szerkesztési iroda:

Kassa, Iakatos-utca 5. sz. a.
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
lendők.

Kéziratok vissza nem
adattak.

Csak bérmentes leveleket
fogadunk el.

Semmit sem közlünk, ha
nem tudjuk, kitől jön.

SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A VIDÉKI SZINÉSZET ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Felölős szerkesztő: Báthory Románcsik Mihály.

Kiadóhivatal:

Kassa, főutca 57. sz. a.
hová az előfizetési díjak
küldendők.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:

Egész évre... 6 frt — kr.
Fél évre... 3 frt — kr.
Negyed évre... 1 frt 50 kr.
Két hóra... 1 frt — kr.

Előfizetések bármely nap-
tól elfogadottak.

Hirdetések jutányos áron
felvételnek.

A deési állandó műkedvelő társulat rendes közgyűlése.

(Február 22-én.)

Báró Bánffy Dezső igazgató, mint elnök az ülést megnyitván, felolvastatik a titkári jelentés, melyből kitűnik, hogy az elmúlt évben 1 közgyűlés és 12 igazgatói választmányi ülés tartott, színi előadás pedig 7 rendeztetett, jövedelem befolyt közel 600 frt és jelenleg az egylet activ vagyona 837 frt 41 kr. Öröndetes az, hogy a társulat tagjai gyarapodtak.

A pénztárnoki jelentésből kitűnik, hogy a múlt évben bevétel volt 1649 frt 72 kr. kiadás 1522 frt 20 kr.

Szélesebb vita után elhatároztatik, hogy f. évben az ig. választm. föl lesz jogosítva önhatás körében a befolyó jövedelem felének mely célra fordítása iránt intézkedni, jelentését tartozván beadni a rendes közgyűlés elé.

Indítványoztatik, miszerint keressék meg a belügyminiszter, hogy Deés várost a m.-vásárhelyi színikerületből kivéve, esatolja a szathmárhoz. A Pánczél János rendező által szerkesztett következő felirat, elfogadására ajánlásolvasatik.

„Nagyméltósága belügyi m. kir. miniszter úr! Az 1878-ik évi V-ik színesz-kongresszus által megállapított, s a magas kormány által jóváhagyott színi kerületek 20-ik csoportjába, Maros-Vásárhely anyaváros kerületébe nehány város, összesen 21 apróbb helység osztatott be. Nem ezélünk a színi kongresszus s a magas kormány irányát, melyet az országának színikerületekre történt beosztása által elérni ohajtott bírálata alá venni, önként bekövetkezett — a mit várni lehetett — az, hogy a kerület beosztás magára a színeszetre nézve káros hatásának bizonyult. Ugyanis a városok nem kérdezettek ki az iránt, melyik hová, melyik anyavárosához ohajt esatoltatni, sőt a fiok városok érdeke az anyaváros fölénye alá vettett, azon igazgatót lévén köteles a fiok város keblébe bebesatolni, kinek részére az anyaváros előadások tarthatására engedélyt adott ezen egyoldalú eljárás a közönség körében zúgolódást, s a körében beleegyezése nélkül megjelent igazgató iránt ellen-szenvet idézett elő. Mi kegyelmes uram! a színi-kerület beosztás által üdvösebb célzt és más, öszhangzatosabb, közös egyetértésen a'apuló célz véltünk elérni.

Mindenek előtt azon színi kerülethez véltünk egyik vagy másik várost beosztatni, a hova az önként ohajtantotta és befolyást ohajtottunk volna engedtetni a fiok városoknak, hogy népességük számarányában megállapítandó küldöttjeik által, az anyavárosokban tartandó közös tanácskozás eredményében, az illető igazgatót közösen választthassák meg. Ezen ohajtasunknak adtunk 1875. augusztus 2-án a „Színpad“ 17 számában közzé tett cik-künkben élénk kifejezést és ugyanily ily értelem-ben vezérezkikeztett a „Színpad“ is 1873 ik év 31-ik számában. Fájdalom ez nem így történt s az eltérő intézkedés színeszt és közönséget eltávolították egymástól, s hogy a célz tévesztve van, csak hamar érezhető lett, a színeszt köréből felmerült, s a „Színeszeti Közlöny“-ben már eddig sok oldal-ról hangsúlyozott azon elsomorító panasz: „a pártolás hiánya“ mely már is több igazgató bukását idézte elő. Színeszt közönség nélkül képzelní sem lehet, e két elem közeledésére, öszszeforrasztására törekedni, kölesönös rokonszenvet élesztetni kell tehát, ezért szükséges, hogy a színi kerületek szervezése, — ha már azoknak okvetlen fennállnía s a színiügyet szándékosan lázítani kell: a közönség óhajának megfelelően eszközlötessék. Nem ezélünk nekünk kegyelmes uram a színeszt belügyeibe

avatkozni, hivatottak sem vagyunk e rendezésnek irányt adni, de kötelességünk bevallani és feltárni nagyméltóságod előtt azon elégületlenséget, melyet a beosztás, ugyyszólva mindenfelé előidézett.

Műkedvelő társulatunk, mely saját színpaddal és díszletekkel bír, első sorban tartja tehát kötelességének a vidéki színesztet támogatni, annak nem a megélhetésre csupán segédkezet nyújtani, hanem anyagi jólétet teljes erővel előmozdítani. A színiügy iránti lelkesedést és teljes buzgalmat azonban tőlünk is csak azon esetben várhatni, ha alkalom nyújtatik nekünk, miszerint az igazgató megválasztására befolyhassunk, vagy legalább is a kerületek beosztásánál érdekeink tekintetbe vétetnek.

Maros-Vásárhelytől Kolozsvár, a nagymező-zég, Beszterce városa s a szászág egy része által elválasztva, távol elszigetelten fekszik Deés; ezenkívül Maros-Vásárhely anyavárosához 21 fiok helység lévén esatolva, megfosztva látjuk magunkat azon szerenéséttől, hogy városunk idénye — a tavasz beálltával egy-egy jó társulatot körünkbe nyerhessünk s korrekt előadásokat élvezhessünk. Bennünket a színi érdekek Szathmár városához fűznek, mely város rendes színházal bírván azon helyzetben van, hogy egy jól szervezett színtársulatot fentartani képes, s ez által városunk is azon előnyben részesülhet, hogy mindig és feltehetőleg jó társulatot kapván, közönségünk jó előadásokat élvezhet, s nem leend kénytelen — egy, föléle nélküle alkotott intézmény (a kerületbeosztás) következtében, miként ez fájdalom megtörtént, egy általa nem ohajtott, — csak amugy reá otrogált, egy szánalomra méltó, a színesztet jó hírnevét lealázó vándor trupp által műzülését tönkre tétetni.

Tekintettel tehát a fentebb körvonalozott alapos okokra: tisztelettel kérjük nagyméltóságodat, hogy azon esetre, ha ezen — a színeszetre nézve legkisebb üdvös hatással sem bíró kerületi beosztás megszüntetése s ez által a színesztet körében a verseny szabadabbá tétele nagyméltóságod magas akaratával nem találkoznék is, Deés s Szamos-Ujvár testvérvárosokat, illetőleg Szolnok-Doboka-megyére területét, azonban Deés városát minden-esetre; a szathmári kerülethez — hová e város természeti viszonyainál fogva gravital — osztani méltóztatassék.

A deési jótékonyezelő állandó műkedvelő társulat 1880. február 22-én tartott közgyűlésének határozatából. Br. Bánffy Dezső m. p., igazgató. Nagy Lajos m. p., jegyző.

Érdekes vita után, melyben többen vettek részt, a felolvasott szöveg változatlanul elfogadattott.

Ez után, az alapszabályok szerint, a választmány női tagjai közül kettőkisorsoltatván s megürült tisztí állomások fölkiáltás utján következőleg teltettek be: háznagy: Benkő János, jegyző: Bíró Antal, jegy-ellenőr: Barthos Dezső, színi-ügyelő Boér János, zene oszt. ügyelő: Kászonyi Bela, ének oszt. ügyelő: Halassy Bela, választmányi tagok: Jakab Juliska, Kriza Gyuláné, Voith Gergely, Szarvadi Pál alispán, Rippl V. Lajos és Brust Gyula. — Ezzel az ülés, melyen szép számmal jelentek meg a tagok, véget ért.

A szavaló művészet.

IV.

A költőnek születni kell, mond a példabeszéd. Mennyivel inkább áll ez a színeszre, a kinek ugyszólván mindennap kell születnie, mert mindennap új alakot teremt. De bármily jó az alak, mit teremt, ha nem jól beszél, nem jól szaval, hiába a szeméyesere, a máz, a festék: soha sem lesz élő alak. Mihelyt az ajk megnyílik, azonnal elfeledjük az alakot, és a szellem lép elő.

A szavaló művészet titka tulajdonkép Talma e három utasításában fekszik: jól járni, jól beszélni, jól hallgatni. Ugyanis midőn egy tehetséges növendék próbát tett előtte, elragadtatva így kiáltott fel: „Elle parle bien, elle marche bien, elle écoute bien!“ Tökélyre azonban a született színesz is csak folytonos tanulmány, gondolkodás és az élet megfigyelése után juthat.

A szavalás főtvörvényei közé tartozik a hangbeosztás. Emlékezem, sokszor kértem ifj. Lendvai Mártont, ossza be hangját Bink-bánkban, mert az 5-ik felvonásnál hang nélkül marad. „Nem lehet, mondá ő; erősebb mint én vagyok“. A mint az első taps fölhangzott, nem volt többé ura indulatainak; pedig szükséges, hogy a színesz a legzajosabb, leghesebb jelenetekben is ura legyen a helyzetnek, ura önmagának.

Nem szabad sokáig menydörögni. A villám lecsap, azután a felhők nyugodtan elvonulnak, mint ha semmi se történt volna.

Második törvény, a hangsúly. Vegyük fel például művésznőink kedvezet darabját, Stuart Máriát; ha valaki e szavaknál „Királyod én vagyok!“ csak a királyra, vagy é nre fekteti a súlyt, soha sem lesz oly hatása mint ha m i n d a k e t t ő n e k nyomatékot ad.

E felkiáltás művészi kifejezésében van a parki jelenet hatásának tetőpontja.

E felkiáltás után pihenni kell, valamint pihen a vihar kitörése után. Stuart Mária diadalérzettel feszíti szeméit Erzsébetre és mintegy élvezi diadal-mámorát.

Az 5-ik felvonásban a búcsújelenetre nézve két felfogás uralkodik, az egyik szerint Stuart Mária spártai lélekkel küzd le az elválasztájdalmait és a szerző utasításához hiven mindig méltóságos marad; a másik szerint ellágyul és siránkozik udvari személyzetével együtt.

Nézetem szerint mindakét felfogás téves. Eleinte Stuart Mária küzd az ellágyulás ellen, de látni, hogy szíve sir; később a mint hivei közt szétosztja az ereklyéket, hiveinek zokogó fájdalomra erőt vesz rajt, megindul, egyenkint megöleli udvarhölgyeit és elfordítja arcát, hogy könyeit eltakarja. Ez lélektani.

A színesz soha sem követhet más utasítást, mint a lélektanét, mely nem téved; az ember mindig ember marad, a trónon épenugy mint a verpad előtt. És a színesz nemcsak az igazságot keresi, de egyúttal a színpadi hatást is. Ha Ristori nyugodt méltósággal lépne a verpadra, és nem fejeznék ki mind ama mély vallásos vértanui fájdalomat, mely a halálra ítéltt királyné ifju szívében van, soha nem nőtt volna össze Stuart Máriával.

Midőn Lear azt mondja: nem sirok, akkor leggyöngyösb, mert szívében zokog!

Harmadik törvény: a taglejtések mérséklote. Némely színesz folyton szöszéken van, másik sétál a szöszéken is, és kezeivel nem azt kíséri, a mit mond, hanem a mi még fejében van. Soha nem nyugszik karja, majd áld, majd átkoz, majd tagad, majd állít, úgy hogy a közönség folyvást kezeivel van elfoglalva.

Cajus Grachusnak volt egy fegyver-szolgája, ki mindig a szöszék háta megett állt és ha urát elragadta a hæv akár a tagmozdulatokban, akár a hangban, hangszerével neki miudég jelt adott.

A tulheves színesz ily fegyver-szolgája lehet a rendező.

Praestat componere fluctus.

Hiador.

Nyilvános kimutatás, a Philippovich István 40 éves jubileumára be- gyűlt összegekről.

Kibocsátott 59 db felhívás, beérkezett 12, ezek közül 5 őrösen. A többi 47 alábbirt napig nem érkezett be. Aláírásokat tettek:

Aradon. Ditrői Mór ivén: Valentín Lajos 5 frt, Hunyady Margit 5 frt, Langer Victor 5 frt, Schwartz Emma 2 frt, Krieger Cornelia 3 frt, Marzell Géza 2 frt, P. Rott Mari 2 frt, Chrapal Teréz 2 frt, Szepesi 2 frt, Polgár 1 frt, Szabó Andor 1 frt, Kántor Gizella 1 frt, Breznay G. és neje 5 frt, Enyváry Sarolta 5 frt, Ditrői M. és neje 5 frt, Kunstädter 2 frt, Német József 2 frt, Loesarek Gy. 1 frt, Mihályffy Károly 5 frt, Appolinó 1 frt, Abonyi Gy. és neje 5 frt, Miskolezi B. 1 frt, Fehérváriné 1 frt, M. B. B. 2 frt 50 kr., Kiss Sándor 1 frt, Kiss János 2 frt. — Összesen 69 frt. 50 kr. — Hegedűs Ferencz ivén: Hegedűs Ferencz 1 frt, Murányi 50 kr, Makróczy D. 50 kr, Erődi Harraeh Fridolin 50 kr., Kovács Béla 1 frt, Somogyi Cornelia 50 kr., Latabárné 1 frt, Henning 50 kr, Lubrutz D. 50 kr, Szida Teréz 50 kr, Büehler Vilma 1 frt, Szombathy V. 50 kr, Schmidt Erneszt 1 frt, Reichel A. 1 frt. — Összesen 10 frt.

Budapesti népszínház. Solyomosi Elek ivén: Lukácsi Sándor 2 frt, Puks Ferencz 1 frt, Együd L. 1 frt, Komáromy J. 1 frt, V. Kovács 1 frt, Vidor Pál 1 frt, Kápolnay János 1 frt, Solyomosi Elek 2 frt, Gerőfyiné Ilka 2 frt, Yasváry Ferencz 1 frt, Karikás J. 1 frt, Balogh Árpád 1 frt, Blaháné Luiza 5 frt, Bakonyi István 50 kr. — Összesen 20 frt 50 kr.

Debreczen. Folinus János ivén: Lovász 1 frt, Vojnovics 20 kr, Spiller 20 kr, Delin 50 kr, Nyilvas Irma 1 frt, Horváth 30 kr, Kiss Károly 50 kr, Hulner 30 kr, Nerad 20 kr, Dailos Scholaszter János 1 frt, Boránd 1 frt, Fenyéry M. 50 kr, Hevessy J. 20 kr, Dálnoky-pár 2 frt, Folinus J. 1 frt, 10 kr. — Összesen 10 frt.

Kolozsvár. Molnár György ivén: Kassai Vidor 1 frt, Török Károly 1 frt, Németh János 2 frt, Molnár György 1 frt, Krasznainé 1 frt, Békési Irma 1 frt, Tóth J. 1 frt. Összesen 8 frt. Szentgyörgyi István ivén: Gyenes László 1 frt, Bokody Antal 50 kr, Szilágyi Béla 1 frt, Beekzőy J. 50 kr, Szentgyörgyi I. 1 frt. — Összesen 4 frt.

Szabadkán. D. Gaal Gyula ivén: Balázs Imre főgym. tanár 1 frt, a gymásiumi tanulók Szabadkán 4 frt 60 kr. — Összesen 5 frt 60 kr. Begyűlt összezen 127 frt. 60 kr.

E főösszeget terhelő kiadások: 100 db „Felhívás” nyomdai költsége (számla szerint) 4 frt 50 kr. Leveljegyek, levelező lapok s bérmentetlen vagy tulsúly miatt bírságolt levelek postai költsége 2 frt. 34 kr. Egy babérkoszorú 3 frt. Összesen 9 frt. 85 kr. Mely kiadási összeget a bevétel összegéből levonva, — marad tiszta 117 frt. 75 kr.

Ez összeget rendeltetési helyére juttatva, a t. gyűjtőknek és aláíróknak őszinte köszönetet szavazunk. Arad, 1880. február hó 26. Breznay Géza, Ditrői Mór, Abonyi Gyula, Marzell Géza.

Levelezés.

Lőcse, 1880. febr. 28.

Tekintetes szerkesztő ur!

Innen ugyanis sok szomoruhírű közlemény jutott becses lapja útján köztudomásra, kérem tehát, hogy végre a színészetre nézve egy jobb hírűnek is helyt adni sziveskedjék.

Vakmerőséggel határos bátorság kellett olyan elhatározáshoz, mely Jakab Lajos igazgatót vezette, — midőn Selmeczbányáról olyan költséges hosszú úton ide Lőcsére tette át állomását. Nemcsak az előzmények, mik Kétszery társulata iránti részvételestől származtak, ijeszthették el az igazgatót e vállalkozástól, — de itt helyben a közönség is egyhangulag oda nyilatkozott, hogy az anyagi sikernek legesekélyebb reményét sem nyújthatja arra nézve, hogy ezen, a magyar színészet iránt teljesen hitelvesztett városban, a társulat működése csak tirthető fenntartását is eredményezni fogja.

De végre is, ki mer, nyer, s ne hagyj magad, nem hagy el az isten! Ebből kiindulva az igazgató bizalommal saját ügyessége és társulata ereje iránt, mely ugy művészi, mint társadalmi szempontból a színészetnél nem utolsó helyet foglal el, minden előleges biztatás és biztosítás nélkül beállított társulatával Lőcsére és febr. hó 21-én megkezdte előadásait. Már az első színlapon ennek kijelentése, hogy: „Midőn csak rövid időre, egy bérletre terjedő előadásaink sorozatát megkezdni és magunkat pártoló kegyébe ajánlani bátorodunk, abbéli reményünknek is bátorodunk egyszersmind kifejezést adni, hogy miután mi nem előleges bérlettel, — láttatlanra, — de magunkat bemutatva, egyedül képességünkbe, — és csak azután a t. közönség pártoló kegyébe helyezett bizalomból kezdjük meg itteni működésünket, tehát reméljük, az általunk kiérdemléndő szives támogatást megnyerni is leend szerencsénk.

E jelentés jól hatott és ezen, eddig itt szokatlan fellépés, a közönséget annyira felvillanyozta, hogy az első előadást látni és tapasztalatból meggyőződni e jelentés jogosultságáról, a színházba meglehetősen számmal sietett. — Es minthogy az első előadásnak hódító hatása megvolt, a közönség az eredményben beigazolta az igazgató bátorságát, hogy a ki joggal remél pártfogást, az ritkán esalodik. — E közönség olyan lelkesült most a magyar színészet mellett, hogy alapos reménye lehet az igazgatónak, eddigi déficitjét itt helyre pótolni.

E társulat a tél folytán végtelen sok viszontagságon ment át, szinte büszke lehet önmagára hogy még mindig fenáll és e kevésbé magyar vidéken a német színészet rovására, melyely versenyre van utalva, a magyar színészet érdekében szerencsés hódítást tesz. — A besztercebányai jövedelmelenségtől borzasztóan megviselve alig tudott kívánszorogni, — s már onnan, először Polgár ment vendégszereplésre és végleg odamaradt; — később Sebők kért és kapott két heti szabadság-időt és szintén elfeledett visszajönni; — nemso-kára jött és kevés ideig maradt Doboásányi, — végül Selmeczről J. Erzi egyedüli szendeszínész is elhagyta az igazgatót, ki szintén bizonytalan időre vendégszereplni ment. Mindezek érezhető

hézagot hagytak maguk után. Elment továbbá idő-közben pár kardalnok is, Behumy és Tóvölgyi; mindazonáltal megfogva bár, de megtörve nem, Selmeczen Völgyi ur kegyéből, itt a Kétszery uréből, e társulat körülbelől átküzdöttnek tekintheti magát.

E tavaszon a társulat csak némi csekély szervezkedési változáson megy át; mert a tagok egész évre lettek szerződötve. — Majd a működés folyamában szives engedelmeiből még tudatni fogom az eredményt.

R. L.

(Örvendünk, hogy a löcsei közönség a felőle keringő ridég közönyösséget, melyet a színhgyi iránt tannított, most nagyobb mérvű pártolással meg-csázolja. Ebből tehát kiünik, hogy ha pártolásra méltó szintársulat keresi fel őket, azt pártolják is. Jakab urnak pedig elismerést kell szavaznunk, hogy oly nemes buzgalommal igyekszik a felvidé-ken megkedveltetni a magyar színészetet. Szerk.)

Budapesti levelek.

IV.

Márczius 4.

Igéretemhez képest a gyapjuutezáról írok. A kihaltak nevezhető Lipótváros ez igénytelen utecskájában áll azon lak, melybe a német múzsa a világ zaja elől futott s melybe február 24-ike óta tömegesen zarándokolnak. A nagy vonzerőt Teweie Ferencz s hü kísérői gyakorolják. Ha, — mint megérdemlenek, — részletes bírálatra boesátkoznám, úgy hasábotok kellene kitöltenem, ennek mellőzésével tehát elegendőnek tartom csak pár sorban említeni fel őket, hisz a nagyság mit sem vesz, ha csak nevén is szólítjuk. A csatára készülő legió élén a német színművészet új két esillaga áll: Horty és Schläger k. a. A sajtó elismerőleg ír rólok s csak játékkban lát egy kis gyakorlatlanságot, hangjukat ellenben annyira kiemeli, hogy a Károlyi-színház büszke lehet. A vigjáték lelkei Gross és Gilbert kisasszonyok. Ha nem is említem, eltalálja mindenki, hogy szépek. Teweie kikereste azon arzo-akat, melyeket fővárosunknak bemutatni óhajt. A férfi személyzet hőse a minden oldalról pallérozott színész: Teweie. Láttuk operette-ben, vigjáték-ban, bohózatban s jellem szerepben, s nem tudom mely alaknak adjam az első helyet. Ha nem esalodom, a vigjáték azon tér, mely-n legotthoniasabban mozog. Knaak és Matras a német komikum trifoliumának e két tagjáról nem is szólok. Nevöket a világ ismeri. A vendégek utolsója — de nem érdem szerint — Wüst, a szerelmes, finom-sága s rokonszenves hangja a közönség gyengéd nemében aligha nem a féltékenység magvát hinté el az ellen, kit a mitsem sejtő író jegyesének szánt el. Ezek a vendégek; lásuk most a háznép.

Az első helyet az operette-énekéső Olm a Berta foglalja el. Ha szépek nevezném, hazudnám, ha nem kedvesnek tartanám, hazudnám. Ő a német múzsa azon édesgetője, melyért a közönség rajong, s ha a színlapon nevét látja, megtiz-szerzett léptekkel siet a színházba. Van egy operette, melyre bátran rámondhatjuk, hogy szá-

TÁRCZA.

Az első taps.

Ha irigységet, dicsvágyat keresünk, s azok bujósdi játszanak velünk, pillantsunk be Thalia ékes templomába, s azokat ott minden variációban s minden fokon kifejlődve feltaláljuk. A földnek talán nincs irigyebb népe mint a színész, s hogy e szenvedély, társát is magával viszi, kétséget nem szenved. Oszszaak csak ki az X-et megillető szerepet Y-nak, azonnal megered a kritika bős nyelve, kigyót-bekát kiált collegájára, lélekzet nélkül lesi a hatást, számolja a tapsokat, s legyen csak egy-gyel is több, mint a mennyit önmaga e szerepben aratot, el van hintve a vizsláy magva s a társ, titokban munkáló ellenség lesz. A mig így az elsők, a tölök elzárt korlátok között mozognak, addig a segédszínészek nyíltan szállnak egymás ellen sikra. s egy kurta kosresma négy nedves fala, — mely között az átélt fáradoalmakat egy-két literrel feledni törekszenek. — nem egyszer tanuja parlamentit vitáknak.

A k . . . i szintársulat azon vándor csoportok egyike volt, melynek tagjai a gázsit rendezen megkapták. E jó előjel számos reményében megcsalott hóst, intrikus, szerelmest stb. gyűjtött a vezér zászlaja alá. Az igazgató minden telhető igért színi jelentésében, de — mint ez gyakran történni szokott — felét sem tartotta meg, s így nem esoda, ha a műértő közönség, — mert K . . . bir ilyenel, — nem úgy pártolta a művészetet, mint ezt évekkal ezelőt tévé, akkor, midőn a főváros jelenlegi kedvenczei jelentek meg

színpadának rozzant deszkáin. Minden elő lett adva — természetesen az erőkhöz képest: nem használt, a közönséget csak egyszer lehet megcsalni, s az, ki a „Falu rosszat” egy kóristától látja s „Mór Ferencz”-ben egy harlequinre ismer, az nem hajlandó többé jegyet váltani, még akkor sem, ha a színlapon arany betűkkel olvassa: „E színpadon először, új díszletekkel s jelmezekkel”.

Mindez azonban nem tartozik a dologhoz s csupán azért említem, hogy okadatolva legyen azon rendtelenség, mely a rejtélyes függöny megett a közönség közönyének reakciójaként uralgott s a „nem bánjuk” szavakban sokszor alakot nyert. Ezen nagy tévelyhez a tagok szokásos — mondhatni velök született — dicsvágya s szerep utáni hajhászása is járult, mely mindennél többre ápol-tatott, s csupán azért, hogy a kritika betűivel — mert szedőjével együtt ivott — ha csak egy elis-merő szót is összeálltasson s majdan országszerte kürtölje s mutathassa, miként már ily szerepet is játszott. Mit nem tesz a kritikák barátjéért!

A fentidézett társulat egy sokat ígéro tagjának tekinték Rényit. Ő azt hívö, hogy tehetsége miatt, a látszat szép nevéhez kötö a reményeket, a való pedig fekete szemében oldá meg a talányt, melybe napról napra mélyebben tekintett az — igazgatóné. Minden szabad idejét tanulmányának szentelö. Hiába fáradozt azonban, a rendezö ellen-sége volt s vetélytársának osztá ki azon szerepet, melyben talán egy fél-nyvi mondanója volt. Ez igazságtalan eljárás, s azon öntudat, hogy a törek-vést csirájában akarják elfojtani, a legkeserűbb szavakat adá ajkaira s a kis istenek közös gyűl-helyén majd minden napon heves viták rendezet-tek a két versenytárs között. Lassanként a többi

tagok is belevegyltek a szemrehányások tömke-legébe s egy napon arra ébredének fel, hogy az egy ezél felé törekvök két táborra oszoltak. Az egyik párt védangyala az igazgatóné volt, Váryé, a rendezö, ki ellen minden küzdelem, minden táma-dás hasztalan volt.

A küzdelem végülkülinek látszott s az is lett volna, ha a véletlen egy lovagkomédiát nem hozat színré, melyben Rényinek is jutott alkalom fogaféherét kimutatni. Nem tudom, nem összees-küvés kifolyása-e, de elég az hozzá, a hös lovag-nak oly mondatot irtak szerepébe, melynek hallatára, ha más nem, a karzat minden bizonynyal tapsol, plane, ha oly pathossal hallja, mint ezt Rényi tervezte. De szárazon nem akarta a diadalt elviüni. A kis komikus leleményesége segített a zavaros s birói tekintélyvel mondá ki itéletét: „A ki az ellenfél közöl tapsot nyer, egy közös vacsorát ad, mely Sylvester estején leszen elköl-tendő.” Kezet ütöttek. A fogadás állt.

A nagy estén vagyunk; felvonás felvonás után vész a semmiségbe. Végre itt a jelenet, mely-nek egy vacsora ára felett döntenie kell. Rényi egy csapat élén az ellenség által megadásra szólítatik fel. Néma csend. Rényi szenvedélyvel válaszol: „Mi nem vagyunk emberei az életnek, de az életnek”. A csend megszakad, a közön-ség lelkes éljenzésbe tör ki, ujong s tapsol. Ha tudta volna, mihez tevö az első lépést, bizonyára hallgat s nem veszi észre a baklövést.

Rényi megnyerte a fogadást, de elvesztö azon nyugodtságot, mely napoként a színpadra kísérö s midőn másnap egy ensemble-jelenetben meglátták, a közönség elnevette magát s ujjolag tapsolni kezdte. Rényi elérte legfőbb vágyát; az

mára lón írva s ez „Boeaccio“. Rövid 4 hónapon át harminczszor volt olasz novella-író s mint ilyen, — számítottuk — kétszázszor énekelte a szép indulót. — Az ő Boeacciojának meghallgatására elítélve lenni csak boldogság lehet.

Vetélytársa Topolansky k. a. A mit a természet hang- s játékban megtagadott tőle, azt szépségében gazdagon visszaadta; ha színpadra lép, egy mindenség boldog, ha mosolyog, egy félvilág rab. Még Quinz és Koch k. a. érdemlik meg a főlemlítést; amaz azon naivságért, mely a vigjáték éltető elemét képezi, emez élénkségeért, mely az egész színházat a vig kedély honába helyezi.

A férfi had nem az, mely a lentebbiekhez sorakozhatnék, s ha a Müller testvéreket, Kormann-t és Lenor-t megemlítem, csak azért teszem, hogy a kiemelt szép nem oldalán egy-egy lovag álljon.

E nevek azok, melyek a német színház deszkáin egy-egy este sokszor ügyesen választott reper-toir mellett szórakoztatnak s melyek főlemlítéséért talán senki neheztelését nem vontam magamra, bár tudom, hogy e sorok végigfutása után fejét esőlválva, nem egy fogja gondolni, de csakis gondolni: különös egy levél.

Dvortsák Gyula.

Mi a különbség 100 év előtt és most!

Valóban elszomorító dolog az, hogy a magyar vidéki színészet, melynek nyelvünk terjesztése körül elvitázhatlan érdeme van, könyvtelen a reklamesinálás kopott módjához folyamodni, ha tisztességesen akar élni, mert máskülönbben némely város színpártoló közönségének rideg közönyössége a kétségbeesés karjai közé űzné a hazatlan bolyongó árva. Egy vidéki lap felhasználva azon alkalmat, hogy a városukban működő igazgató, az előadandó darabokban a színlapon mellékezőket is ad, természetesen azon ezébből, hogy talán a hívogató cím becsúbitgatja a színházba járni nem akaró közönséget, egy 100 év előtti színlapot közöl, satirikusan jellemezve vele hátramaradásunkat. Egyszermind összehasonlítást tesz az akkori és a mostani reklamesinálás közt, de a mint látszik, e tekintetben majdnem teljesünk elődeinken. — Végül mindezekre még csak az a megjegyzésünk van, hogy ha kellőképp pártoltatik egy-egy színtársulat, ennek igazgatója bizonyára nem fog ilyen eszközökhöz folyamodni.

100 év előtt.

Anno 1780. Szerdán Januárius havának die 21-én.
A nemzeti színjátszó társulat által a helybeli Magistratus engedelmével előadatik:
SZÜZ KARTIGAM KISSASSZONY
vagy
a sarkon, markon, kézen, lábon forgó Khinai rézkakas
vagy
a honhaza feletti fájdmában megőrült repülő esz-madia szörnnyü szenvedéseinek tenger dagálya,
vagy

első, sőt a második tapsot is vette, csak hogy nem oly alakban, mint ezt hirvágya remélte.

Ne nevéss olvasó, a telhetetlenség boszulta meg magát kelletlenül nagyobb mérvben s intő példányképet állított fel. A végzeteljes percz utáni második nap az év utolsó napja volt. A társulat nem tartott előadást s Váry elvesztett fogadásának megváltására az időt kedvezőnek tartá, annál is inkább, hogy boszantásával addig űsse a vasat, míg meleg.

Egy kis vendéglő szemeltetett ki a közös vacsorához. A kifizető órában mindenki jelen volt, csak az áldozat hiányzott. Percz percz után tűnt el s Rényi még sem jött. A kiváncsiság, de még inkább a kinevethetési viszketege két vig fiz-köt küldött az ünnepeltért. A mosoly, mely ajkaikon nyugodott, csakhamar eltűnt, amint Rényi ajtajához érték s azt zárva találták; tudakozódásukra a ház-néptől azon választ nyerték, hogy a komoly ifjút egész nap nem látták. A gyanyu nőttön nőtt s egy belső sugallat a legborzasztóbbat sejteté. Az újító feltöretet s Rényit — vérében találták. Az első taps, mely lehető hirnevét aláasta, nem fért össze jellemével, dicsvágyával, s egy komoly megfontolás, biztos kezébe tört nyomott, mely nyakán a szolgálatot megtette.

Inkább a halál, mint a szégyen. Két ironicus taps árán egy életet vásárolt a természet, s mit adott jutalmul? Egy harmadik tapsot, a földgöngyök dobogását a szemfödelre, melyet azonban az áldozat már nem hallhatott.

Dvortsák Gyula.

az előközött házi nyúl Sflafrokban!
Viggal elegy érzékeny vitézi játék 5 actusban 12 tableauxal.

A rollékat egytől egyik eleven actorok és saetrixek fogják produkálni, ebből látszodik a distinctió, a nemesthéatromi produktio, és a mai napon módában lévő „papríkka janesi“ féle figurázás között!

Kezdeté 7 óraker — vége a produktio után.

Nemes lelkü moecenáink!

Ezen théatralis trupp előtt mélyen tudva vagyon miként Nemes Sz. városának nagyérdemü publicuma egyike a legliteratusabbaknak, ugyanazért Szép literaturai esemetékn ezen legkitünőbbikével akartuk magunkat kegyes gratiájába ajánlani.

Nemes Halady Ubul, theatrista Igazgató.

100 év után.

A magyar tudós akademia által gróf Teleki jutalomdíjjal kitüntetett pályanyertes vigjáték.

Szerda 1880. évi január 21-én

A CSÓK

vagy

a kényszerűség és az alkalom zsarnok hatalma!

vagy

a rút bolygó zsidó legszebb gyémántja,

vagy

a legszebb asszony legedesebb csókja,

vagy

kezdeté a vége

vagyis

a vőgnélküli csók (!!!!!)

Pályadíjat nyert vigjáték 3 felv. írta Dóczy Lajos.
Kezdeté 7 óraker, vége 9 kor.

Tisztelt közönség! Miután X. X. vármegye, s ezzel együtt Sz. városa is, közvetlen az Eszkinok szomszédságában fekszik, hol mit sem tudnak a Teleki-féle pályázatokról, annál kevesebbet holmi Dóczy-féle gyerekekről, s legkevésbe az csókról, szokásban lévén azt itt harappal helyettesíteni; ugyanazért szükségesnek tartottam e 100 aranyos vigjátékot a gyengébb felfogású nagyérdemü közönséggel különbféle érdekes czimek alatt is részletesen megismertetni.

Ajanlom magamat!

Marady Elemér

színigazgató.

Fővárosi hírek.

— A „komló“ kertbeli magyar daltársulat a közönség folyvást növekvő pártolása mellett folytatja előadásait. A dalszarnok ügyes igazgatója Mezey János, a műsorozat változatoságával a játszó személyzet szaporításával s mind inkább jobb erők megszerzésével igyekszik a közönség igényeit kielégíteni. A társulat fővonzerejét két fiatal, csinos, ballerina képezi, kik azelőtt népszínház tánckarának voltak tagjai. Szóval Mezey minden áron igyekszik a „Kömlo“ régi jó hírnevét visszaszerezni s ez által a német „sänge-reiok“ működését megszoritani. A napokban színrekerült a többek közt: „A vándorszínészek“ cz. I felvonásos bohózat, mely három személyből áll, u. m. Jakabfy színigazgató Rongyvári komikus, Miranda, színésznő. — A társulat 14 tagból áll, s a szerződötetek még mindig folynak.

— Népszínházi rövid hírek. A népszínházban e hó közepén egy eredeti vigjátékot adnak elő Berczik Árpádtól, a „Jótkönyv ezéla“ címűt. Az olvasópróbat már megtartották belőle. „A legközelebbi operette udjónsz.“ „A földesuri jog“ (Le droit de la seigneur) című lesz. — Rónaszéki Gusztávné márcz 2-án lépett fel „Falu rossza“ Finum Rozsi szerepében közép-szerű sikerrel. Rónaszékiné orvosa azt állítja, hogy hallszervezetének meggyengülését egy hó alatt tökéletesen helyrehozta (?) — Csobánecz Péter állandóan Budapesten marad; népszínműve, husvét után kerül színpadra a népszínházban. — Egri Kálmán, mint halljuk ismét nő-sülni szándékozik. — „Sárga esikót“ vasárnap adták hatvanadszor.

Vidéki hírek.

— Tisztelettel kérjük mindazon előfizetőinket, kiknek előfizetésük a múlt hó végén lejárt, annak mielőbbi szives megújítására, mert feles szám példányokat nyomtatni nem fogunk.

— Miskolczon, múlt hó végén Prielle Kornélia hatszor lépett fel „47-ik ezék“, „Georges herczegnő“, „Leonardo“, „Keztyű és logyező“, „Permeteg eső“, „Szikra“ és „Proletárok“ című színművekben. A színház igen természetesen, minden alkalmammal zsúfolásig megtelt. A zenekar helyét is a közönség számára rendezték be; mert úgy a páholypok, mint a támlásszékek már az előadás előtt néhány nappal mind elfogytak. — Prielle Kornéliát a közönség minden megjelenése alkalmával tapsokkal fogadta s minden felvonás végén 3—4-er zajosan kihívta. — A többi szereplők

is, dicséretökre legyen mondva, mindent elkövettek, hogy a keret méltó legyen. — Legközelebb Leceoc egy kedves zenéjü, eddig Miskolczon még nem látott operette a „Kis menyecske“ fog színpadra kerülni Alszeghy Ilona javára. — Sebők Lajos népszínműnekes jutalomjátékául márcz. 2-án a „Czigány“ adatott elő szépe számú közönség jelenlétében. Jutalmazott játéka és énekeirt többszöri elismerő tapsban és számos kitüntetésben részesült. Ez alkalmammal a jóhírű komikus Tóth Soma is fellépett, a vén Zsigát személyesen meleg érzéssel. — Sziklay Emilia k. a., a népszínház tagja, mult vasárnap lépett fel „Tolonecz“-ban és i másnap „Ninich“-ben. A nagy-számú közönség gen rokonszenvesen fogadta a vendéget; szépen előadott dala után viharosan meg is tapsolta. — Blahánét jövő hétre várják

— Szabadkán febrúar 21-én volt Temesváryné Parkas Irma asszony jutalomjátéka. Ez alkalmammal színpadra került Horovitz Lipót „Sophonisben“ című tragoediája, zsufolt ház előtt. Közönségünk megmutatá, irjaaa „Sz. Ellenör“, hogy kedves vendége Temesváryné asszony. Örömmel jött ma mindenki színházba s megelégedetten távozott el onnan. Temesváryné asszony (Sophonisbe) művészi játéka tökéletesen le tudta kötni a nézők figyelmét s ez egy művésznőnek legszebb jutalma, midőn mindenki reá figyel, vele együtt érez. Szüntelen óriási tapsvihár, két gyönyörű virágoskor s telt ház volt közönségünk részéről az előadások. Vele együtt dicsérelő jászunk Nagyné (Iduna), Temesváry (Massinissa) és Dálnoky (Sphinx). — Maga a darab színirodalmunk kiváló terméke közé sorozható, melynek szép nyelvezete, a színpad titkai ismerő ügyességével összedállított egyes hatásos jelenetei megragadják a hallgatót s barátjává teszik a nézőt. Alakjainak szilárd, egy-séges jelleme, a feldolgozás s maga a darab egy-sége kitünő tehetségre vallanak. Irálya költői, megtömvé szebbnél-szebb gondolatokkal, úgy, hogy sokszor e szép gondolatok késleltetik egyik másik jelenet lefolyását. Általában véve a darabról, mint sikerült műről, csakis jót mondhatunk, melynek hiányait szépségei elfeledtetik.

— Az aradi-színügy-gyámolóító-egylet kerületebe tartozó városokba — mint tudósítónk írja — Geröfy fog bemenni nyárára. — Az egylet sürgönyileg értesítette Geröfyt beleegyezéséről. — Vasárnap febr. 22. az „Alföld“ cz. lap belmunkatársától E. Illés Lászlótól egy eredeti népszínmű került színpadra „A harangzóne“. Tárgya és személyei egy regényből vették, a forrás megnevezése nélkül; sőt egyes mondatok, párbeszédok szóról-szóra úgy használtattak, mint a regényben van. Az egész mű plagium, s oly silányság, hogy teljesen megbukott.

— Kolozsvárt K. Papp Miklós emlékezete a színházban febr. 22-én adták elő, az elhunyt író „Judith asszony“ cz. népszínművét. Végül gyász-énekekkel és apothozissal, mely az elhunytak mellképét tüntette föl, feje fölött babékoszorut tartó nemtövel. A közönség zsúfolásig megtölté a színházat.

— Debreczenben a vendégszereplések egymást érik; a mult héten Feleki és Felekiné vendégszerepeltek. Felekiné jutalomjátéka (Egy pohár viz) zsufolt ház előtt folyt le; kiléptekor szünni nem akaró taps, virágos és koszorúk fogadták. — A lefolyt héten Halmy és Egressy Akos a nemzeti színház tagjai léptek fel. — Az utolsó opera-előadás tegnap volt; előadott „Mártha“ Dálnokyné jutalmául. — Benedek Gyula helyére Hevesy Gábor szerződötték a miskolczy színházról. — Berczy Ödön Csókához van szerződve 1 évre, s így nem lehet tagja a debreczeni társulatnak. — Népszínműnekesnek Csige Lajos van kiszemelve. — Márczius 4-ére „Kornevilli harangok“ volt kitűzve Nyiregyházi fölléptével. — Nyilva Irma a eltávózása nem bevégzett tény.

— Kolozsvárt, jövőre az operát és operettet, — mint egy ottani lap írja, el fogják törölni.

— Halálozások. A Lajosné szül. Szilvásy Eliz, volt színésznő, 64 éves korában mult hó végén tudólobban Budapesten elhunyt. — Balázs Ilka ismert volt színésznő, utóbb Jánosy tá-piószelői postamester neje, közelébb Ceglédlen egy bál alkalmával hirtelen meghalt. Mint beszélük, nagy-on szoros fűzés okozta halálát. — Daróczy Wenczel Ferencz vidéki színész, febr 23-án Szatmárt, hosszabb szenvedés után tudólobban elhunyt. — Hahnel Károly, karmester, a napokban Budapesten váratlanul elhalálozott. — Piffkö Karolin, a szabadkai színtársulat tagja. f. hó 3-án, 34 éves korában, két heti szenvedés után, jobb létre szenderült. — Béke hamvaikra!

— Szegeden a mult héten Enyvári Sarolta az aradi színház tagja vendégszerepelt.

— Szekesfehérvárt f. hó 20-án lesz az utolsó színelőadás, aztán Károlyi társulatával Pozsonyba megy, hol husvét napján kezd meg az előadások.

